

معمای دهه ۹۰

درباره همزمانی رونق بازار سرمایه و افول صنعت

مسعود نیلی
اقتصاددان

عملکرد بازار سرمایه ترکیب سه عامل بخش واقعی اقتصاد، تورم و رفتار سوداگرانه احاد اقتصادی است. البته ترجیح آن است که رفتار سوداگرانه در بازار سرمایه بروز کند و نه در بازار واقعی کالا و خدمات؛ زیرا هر زمان که تلاطم‌های سوداگرانه وارد بخش واقعی شود، علامت‌های قیمتی را مخدوش کرده و به فعالیت تولیدی آسیب می‌زند. تجربه‌نشان می‌دهد که در ایران، به‌ویژه در فضای تورمی، این ترجیح کاملاً عقلانی بوده است: هر چه تورم بالاتر رفته، پراکندگی و نوسان تصمیمات اقتصادی بیشتر شده و فعالان اقتصادی به سمت بازارهای نقدشونده و قابل خروج سریع مثل بازار سرمایه گسیل شده‌اند. مطالعات تجربی نشان می‌دهد هر چه تورم افزایش یافته، دامنه پراکندگی تصمیمات و نوسان اقتصادی نیز وسیع‌تر شده است. از سال ۱۳۹۰ تا ۱۴۰۳، در حالی که در طول سیزده سال، کل رشد اقتصادی کشور فقط ۱۳ درصد بوده و سطح عمومی قیمت‌ها ۳۰ برابر شده، شاخص کل بورس ۱۲۵ برابر افزایش یافته است؛ افزایشی بسیار فراتر از تورم و به مراتب نامتعافت‌تر از هر تجربه بین‌المللی. این شکاف تاریخی پرسش مهمی ایجاد می‌کند: چگونه در دوره‌ای که تولید ناخالص داخلی واقعی کاهش یافته، بازار سرمایه جهشی چنین عظیم تجربه کرده است؟ مقایسه با دهه ۱۳۸۰ این پرسش را جدی‌تر می‌کند: در آن دهه شاخص قیمت‌ها تنها ۵ برابر شد، اما شاخص بورس ۷ برابر رشد کرد؛ دامنه‌ای بسیار متناسب‌تر و قابل توضیح‌تر. برای توضیح این تفاوت باید به نرخ ارز نیز توجه کرد؛ زیرا در همین دوره‌ای که شاخص بورس ۱۲۵ برابر شده، نرخ ارز حدود ۱۱۰ برابر افزایش یافته است. چنین رابطه‌ای در بورس‌های دنیا معمول نیست و نشان می‌دهد بخش مهمی از رشد بازار سرمایه در ایران، نه ناشی از افزایش بهره‌وری یا رشد ارزش افزوده صنعتی، بلکه ناشی از جهش ارزی و انتظارات تورمی بوده است. این در حالی است که از سال ۱۳۸۹ به بعد، ارزش افزوده صنعت کاهش یافته و از سال ۱۳۹۰ هم سطح تولید پایین آمده (اثر سطح) و هم نرخ رشد آن کاهش یافته (اثر شتاب). بنابراین، پرسش اصلی هنوز پابرجاست: هنوز رشد ۱۲۵ برابری بورس را در بستری از رکود صنعتی و کاهش تولید واقعی توضیح می‌دهیم؟

تحول ساختار صنعت ایران در دو دهه گذشته تصویری روشن از چرخه‌های «رشد برپایه وفور» و «کوچک شدن بر اثر محدودیت» را به نمایش می‌گذارد. دهه ۱۳۸۰ دوره‌ای بود که درآمد ارزی ایران پنج برابر شد، واردات گسترده در مقیاس کم سابقه‌ای انجام گرفت و همین ورود عظیم کالا و سرمایه باعث شد صنایع وابسته به واردات (آنها را فرم‌ها بخوانیم) رشد کنند و شاخص تولید صنعتی بالا برود. اما این مدل رشد زمانی کار می‌کند که پشتوانه ارزی پایدار باشد. از سال ۱۳۹۰ به بعد، با سقوط درآمدهای نفتی، تحریم‌ها، و جهش‌های پیاپی نرخ ارز، مسیر صنعت ایران کاملاً وارونه شد: فرم‌ها کوچک شدند و صنایع کامادیتی (آنها را سبزه‌ها بخوانیم) تبدیل به پیشران ظاهری رشد شدند.

در دهه ۱۳۸۰ اقتصاد ایران به دلیل وفور بی‌سابقه درآمد ارزی که در اوج خود به حدود ۱۴۰ میلیارد دلار در سال رسید، توان آن را داشت که از فراوانی به صنایعی بدهد که براساس نظریه جایگزینی واردات شکل گرفته بودند؛ یعنی صنایع خودروسازی، لوازم خانگی، ماشین‌سازی و دیگر صنایع مشابه که عمدتاً Manufacturing بودند و بخش بزرگی از آنها خصوصی یا شبه خصوصی محسوب می‌شدند. برای این صنایع ناممکن بود ارز مورد نیاز قطعات و مواد اولیه خود را از صادرات تأمین کنند، و کاملاً متکی به ارز نفت و گاز بودند؛ و طبیعی

بود که در دهه هشتاد، همین صنایع (فرم‌ها)، نقش تعیین کننده‌ای در رشد شاخص بورس و ساختار بازار سرمایه داشته باشند. اما در دهه ۱۳۹۰ این الگو کاملاً جابجا شد: درآمدهای ارزی کاهش یافت، امکان تخصیص ارز به صنایع جایگزینی واردات از بین رفت، مصرف داخلی و قدرت خرید خانوار به شدت ضعیف شد، و در مقابل سرمایه‌گذاری در صنعت گاز، پتروشیمی، فولاد و صنایع مشابه که خودشان ارزآور بودند، افزایش یافت. به همین دلیل، ترکیب بورس در دهه نود تغییر کرد و صنایع کامادیتی جای صنایع Manufacturing را گرفتند؛ صنایعی که وابسته به ارز نبودند، اما با مشکلاتی مانند محدودیت انرژی، محدودیت آب، و فرسایش زیرساخت روبه‌رو شدند. نتیجه آن شد که فرم‌ها که در دهه هشتاد ستون بازار سرمایه بودند، در دهه نود به دلیل کمبود ارز و افت شدید مصرف داخلی رشد نکردند و عملاً از مرکز ثقل بورس کنار رفتند؛ در حالی که سبزه‌ها با اتکا به ارزآوری و مزیت طبیعی بار اصلی رشد شاخص را به دوش کشیدند.

پس، در دهه ۱۳۹۰، صنایع پتروشیمی، فولاد، فلزات اساسی و زنجیره معادن که انرژی‌بر، آب‌بر و به منابع طبیعی متکی هستند، جای صنایع خودرویی، لوازم خانگی و ماشین‌الات را گرفتند. این صنایع به دلیل خوراک ارزان، انرژی پارانرژی و همزمانی با جهش‌های ارزی سودهای عظیمی کسب کردند. آنها را سه جهت رشد کردند:

۱. انرژی و خوراک بسیار ارزان؛

۲. صادرات دلاری با جهش نرخ ارز؛

۳. دسترسی به منابع طبیعی فراوان و کم‌هزینه.

به همین دلیل است که فقط ده شرکت بزرگ کامادیتی حدود ۲۰ درصد کل ارزش افزوده صنعت ایران را تشکیل می‌دهند؛ وضعیتی که در سطح کلان اقتصادی «تمرکز ریسک» ایجاد می‌کند. این تمرکز زمانی خطرناک‌تر می‌شود که بدانیم همین صنایع اکنون با دو محدودیت همزمان روبه‌رو هستند: کمبود انرژی و بحران آب.

رشد مصرف گاز در دهه ۱۳۹۰ حدود ۶ درصد سالانه بوده و امروز در زمستان تأمین پایدار گاز صنعتی ممکن نیست. سرمایه‌گذاری در نفت و گاز نیز از سال ۱۳۸۹ به بعد تقریباً متوقف شده و طبق داده‌ها، خالص سرمایه‌گروه نفت و گاز در دوره تحریم ۲۴ درصد کاهش یافته است. چنین است که آینده این صنایع (سبزه‌ها) که بار صادرات غیرنفتی کشور و رشد بورس را بر دوش دارند، به دلیل همین محدودیت‌های فیزیکی و زیربنایی، در معرض ابهام جدی قرار دارد.

مشکل دیگر این است که این صنایع بزرگ شده، عموماً غیرخصوصی هستند و اگر مسیر دهه ۱۳۸۰ را تکرار کنند، یعنی بدون راهبری، بدون مدیریت تکنولوژیک و بدون اصلاح ساختار مالکیت رشد کنند، به سرنوشت فرم‌ها دچار خواهند شد. امروز پرسش کلیدی اقتصاد ایران این است:

در سال‌های پیش‌رو، با صنایعی که بخشی از آن تأمین ارز است (فرم‌ها)، بخشی گرفتار انرژی و آب (سبزه‌ها)، چه باید کرد؟ سبزه‌هایی که حالا ۷۰ درصد ارزش بازار سرمایه را تشکیل می‌دهند و در دست چند صنعت بزرگ انرژی‌بر قرار دارند. پاسخ این نیست که بگذاریم صنعت به مسیر خود ادامه دهد. صنعت ایران «تنها» رشد کرده اما «بدون راهبری» پیش رفته است. اکنون زمان آن است که مسیر آینده صنعت در نقطه تلاقی وزارت صمت، وزارت نفت، وزارت اقتصاد و سازمان بورس طراحی می‌شود. ترکیبی از سیاست صنعتی هوشمند، بازطراحی پیرانه انرژی، سرمایه‌گذاری اجباری در بهینه‌سازی مصرف، و حرکت به سمت صنایع دانش‌بنیان، انرژی کم‌مصرف، برخی از راه‌های خروج از این تنگناست. اگر امروز این بازآلی انجام نشود، فردا نه تنها صنایع انرژی‌بر سقوط می‌کنند، بلکه بخش بزرگی از صادرات غیرنفتی، درآمد ارزی، اشتغال صنعتی و حتی ثبات بورس با بحران مواجه خواهد شد. مسئله دیگر صرفاً صنعت نیست؛ مسئله آینده کل اقتصاد ایران است.

تیتریک

HEADLINE ONE

۲

عکس: AP

ترور هشتم علی الطباطبایی فرمانده نظامی حزب الله در حمله اسرائیل به بیروت

لبنان بار دیگر در مرز جنگ

نشان نداد. موضعی که باید آن را در ادامه موضع گیری‌های پیشین و سیاست خلع سلاح تحلیل کرد. نواف سلام، نخست‌وزیر لبنان در واکنش به این حمله گفت: «حفاظت از لبنانی‌ها و جلوگیری از سوق پیدا کردن کشور به سمت روندهای خطرناک، اولویت دولت در این مرحله حساس است. دولت به تلاش خود با تمام ابزارهای سیاسی و دیپلماتیک برای محافظت از مردم لبنان و جلوگیری از هرگونه تشدید آشکار اوضاع ادامه خواهد داد تا توقف تجاوز اسرائیل، عقب‌نشینی از سرزمین ما و بازگشت آسرا را تضمین کند. تجاوز اسرائیل به ضاحیه جنوبی بیروت مستلزم یکپارچه‌سازی همه تلاش‌ها در حمایت از دولت و نهادهای آن است.» موضعی که برخی رسانه‌های داخل ایران آن را واکنش مضحک خواندند.

▼ محکومیت حمله از سوی ایران

موضع ایران و محکومیت شدید حمله به ضاحیه، از سوی وزارت امور خارجه در بیانیه‌ای اعلام شد. دو تن از مقامات ارشد هم به این رخداد واکنش نشان دادند.

علی لاریجانی، دبیر شورای عالی امنیت ملی با تسلیت شهادت نیروهای حزب الله نوشت: «آنان به آرزوی خود رسیدند، اما نتایج‌هاو آنقدر ماجراجویی خود را ادامه می‌دهد تا همه در یابند راهی جز مقابله با این رژیم جعلی باقی نمانده است.»

علی شمخانی، نماینده رهبری در شورای دفاع کشور نیز در پیامی مشابه اعلام کرد: «تداوم جنایت‌های تل آویو نه تنها آینده‌ای امن برای صهیونیست‌ها نمی‌سازد، بلکه مسیر مقاومت را روشن‌تر می‌کند. رژیم جعلی صهیونیستی جز زبان مقاومت را نمی‌فهمد.»

▼ ورود به مرحله نهایی بحران

احمد زبیدی‌آبادی، روزنامه‌نگار و تحلیلگر سیاسی در یادداشتی نوشت: «گویا حزب الله لبنان مصمم است سلاح خود را در شمال رودخانه لیبانی زمین نگذارد و در عین حال توان خود را بازسازی کند. در مقابل، دولت نتایج‌هاو نیز مصمم است به هر طریقی از جمله ترور رهبران این گروه، هم مانع بازسازی توان حزب الله شود و هم آن را وادار به زمین گذاشتن سلاحش در سراسر خاک لبنان کند. با این حساب، رویارویی دو طرف ظاهراً وارد در حله

گروه خبر: عالی‌رتبه‌ترین مقام نظامی حزب الله، عصر روز یکشنبه طی حمله هوایی اسرائیل در بیروت ترور شد. ابتدا رسانه‌های دولتی اسرائیل اعلام کردند که هشتم علی طباطبایی معروف به ابوعلی، هدف این حمله تجاوزکارانه به حومه جنوبی بیروت بوده است. ساعتی بعد نیز حزب الله با انتشار بیانیه‌ای، شهادت این فرمانده بلندپایه خود را تأیید کرد. در جریان این عملیات ترور که به منطقه‌ای مسکونی انجام شد، چهار نفر از نیروهای دیگر حزب الله هم شهید و ۲۸ نفر نیز زخمی شدند. به طور رسمی اعلام نشده است که آیا مجروحین از نیروهای حزب الله بودند یا نه. به دنبال این حمله و برای مقابله با واکنش احتمالی حزب الله، نیروهای امنیتی و نظامی رژیم اسرائیل در حالت آماده‌باش قرار گرفتند.

▼ ترور اولین فرمانده پس از آتش بس

آنچه روز یکشنبه در بیروت رخ داد، اولین حمله اسرائیل به پایتخت لبنان از زمان برقراری آتش بس در آذر ۱۴۰۳ گذشته بود. رژیم صهیونیستی در حدود یک سال گذشته، ۷۰۰۰ بار آتش بس را نقض کرد. اما این بار علاوه بر اینکه پایتخت مورد حمله قرار گرفت، در جریان این حمله نیز یکی از اعضای کادر فرماندهی و به روایتی نفر دوم حزب الله ترور شد. به کار بردن عنوان فرمانده نظامی حزب الله برای ابوعلی نشان می‌دهد که احتمالاً او پس از ترور فواد شکر در مرداد ۱۴۰۳، جایگزین او شده بود. از زمان این ترور، بار دیگر چارت فرماندهی حزب الله در فضای رسانه‌ای و شبکه‌های اجتماعی منتشر شده و تحلیل‌ها در این مسیر است که احتمالاً اسرائیل بار دیگر موجی از ترورها را آغاز خواهد کرد.

در حال حاضر توجه‌ها به این موضوع جلب شده است که حزب الله چه واکنشی به این ترور نشان می‌دهد. تا لحظه تنظیم این گزارش، اقدامی از سوی این گروه مقاومت علیه اسرائیل انجام نشد اما در خبرها آمد که رژیم اسرائیل مناطق جنوبی لبنان را گلوله‌باران کرده است. در واقع حزب الله از یک سو تحت فشار دولت مرکزی قرار دارد و از سوی دیگر، تجربه ثابت کرده؛ اینکه پاسخی داده شود یا نه، تضمینی برای توقف عملیات اسرائیل وجود ندارد. هرچند از زمانی که اخباری متواتر درباره بازسازی توان حزب الله پس از درگیری‌های سنگین بعد از ۷ اکتبر در کنار قصد دولت برای خلع سلاح این گروه با فشار آمریکا و اسرائیل منتشر می‌شد، برخی بر این باور بودند که بار دیگر بحران در این کشور شعله خواهد کشید.

دولت لبنان همانطور که انتظار می‌رفت، واکنش محکمی به این اقدام

مدارس و ادارات تعطیل شدند

گریبان ایران در دست آلودگی

روز دوشنبه، جلسه کارگروه اضطرار آلودگی هوای استان تهران برگزار شد. محمدصادق معتمدیان، استاندار تهران پس از پایان این جلسه گفت: «با تصمیم کارگروه اضطرار آلودگی هوا تمامی مقاطع تحصیلی استان تهران به جز فیروزکوه روزهای سه‌شنبه ۴ آذر و چهارشنبه ۵ آذر غیرحضورى اعلام شد. دانشگاه‌های استان تهران به جز فیروزکوه غیرحضورى است. همچنین کارمندان اداره‌های دولتی و غیردولتی با نظر مدیر در این بازه زمانی دورکار شدند. بانک‌های استان تهران نیز به صورت شعب کشیک فعالیت دارند. طرح زوج و فرد از در منازل از ساعت ۶:۳۰ تا ساعت ۲۰:۳۰ اجرا می‌شود. مجوز طرح ترافیک تا چهارشنبه به‌فروش نمی‌رسد. ساعت کاری اصناف نیز تا ساعت ۲۰:۳۰ اعلام شد.» همچنین پلیس راهور تهران اعلام کرد که «بر اساس تصمیم و مصوبات شورای اضطرار آلودگی هوا تردد انواع وسیله نقلیه سنگین به جز وسایل نقلیه حمل سوخت، دارو و مواد غذایی از امشب (شامگاه دوشنبه) در شهر تهران تا پایان هفته حتی شب‌ها ممنوع است. طرح زوج یا فرد از درب منازل از ساعت ۶:۳۰ صبح تا ساعت ۲۰:۳۰ اجرا می‌شود و توسط مأمورین پلیس و البته دوربین‌های ثبت تخلف در شهر رصد و اعمال قانون خواهد شد.» تمام مسابقات فوتبال و فوتسال استان تهران نیز تا جمعه هفت آذر ماه لغو شدند.

▼ محدودیت‌ها در استان تهران

پایتخت وضعیت یغرن‌تری نسبت به دیگر مناطق کشور دارد. عصر

فتاد/شعله تا مشغول کار خویش شد/هر نیی شمع مزار خویش شد/نی به آتش گفت کاین آشوب چیست/مر ترا زین سوختن مطلوب چیست/گفت آتش بی سبب نفروختم/ دعوی بی معنی‌ات را سوختم.» ظاهراً این آتشی است که خودمان آن را برای خویش مهیا کرده‌ایم و برافروخته‌ایم و باید پای عوارض آن هم بنشینیم؛ و جای پرسشی هم نیست...

اداره کل ثبت اسناد و املاک استان خراسان شمالی - اداره ثبت اسناد و املاک حوزه ثبت ملک شیروان
هیات موضوع قانون تعیین تکلیف وضعیت ثبتی اراضی و ساختمان های فاقد سند رسمی

آگهی موضوع ماده ۳ قانون و ماده ۱۳ آیین نامه قانون تعیین تکلیف وضعیت ثبتی و اراضی و ساختمان های فاقد سند رسمی

برابر رای شماره ۱۴۰۴/۱۵۵۶/کلاسه ۰۷۱/۱۴۰۴/۱۴۰۴/۱۴۰۴ هیات اول موضوع قانون تعیین تکلیف وضعیت ثبتی اراضی و ساختمان های فاقد سند رسمی مستقردر واحد ثبتی حوزه ثبت ملک شیروان تصرفات مالکانه بلامعارض متقاضی آقای/ خانم الهام سینائیان به شناسنامه شماره کد ملی ۴۹۱۱۵۵۵۸۹۴۹ صادره فرزند در شش دانگ زمین مزروعی بدین صورت که مساحت ۸۶۷/۳۷ متر جزء پلاک ۵۵۰ فرعی از ۱۴- اصلی ناحیه ه از محل مالکیت قلیچ سینائیان (قسمتی از مالکیت وی) واقع در خراسان شمالی بخش ۴ حوزه ثبت ملک شیروان مجرز گردیده است. لذا به منظور اطلاع عموم مراتب در دو نوبت به فاصله ۱۵ روز آگهی می‌شود در صورتی که اشخاص نسبت به صدور سند مالکیت متقاضی اعتراضی داشته باشند می‌توانند از تاریخ انتشار اولین آگهی به مدت دو ماه اعتراض خود را به این اداره تسلیم و پس از اخذ رسید، ظرف مدت یک ماه از تاریخ تسلیم اعتراض، دادخواست خود را به مراجع قضایی تقدیم نمایند. بدیهی است در صورت انقضای مدت مذکور و عدم وصول اعتراض طبق مقررات سند مالکیت صادر خواهد شد.

تاریخ انتشار نوبت اول: ۱۴۰۴/۹/۴ تاریخ انتشار نوبت دوم: ۱۴۰۴/۹/۹

محمد زارعی/ رئیس ثبت اسناد و املاک